پوهندوی آصف بهاند

د ګودر ځاځي نوې سندره (چېرتەيې)

او ورسره تړلي هیلې

«چېرته یې؟ ما لمس کړه چې مسره، مسره سرود شمه
چېرته یې؟ را وګرځه چې سترګـو تـه دې دود شمه»

زما د خوښې وړ سندرغاړي، کمپوزیتور او شاعر ښاغلي ګودر ځاځي په غږ کې یوه نوې سندره (چېرته یې؟) ښايي د پښتو موسیقۍ د هر مینهوال لهپاره دا هیلې پیدا کړي چې د پښتو موسیقی پر لاره باندې د غرونو ـ غرونو پرتو ستونزو باوجود، په پښتو موسیقۍ کې داسې سندرې هم زمزمه کېږي چې د شهکار بڼه لري.

د سوځېدلي رُباب ـ ارمونیم لوګي، د ماتې تبلې چیغې او د سریندې ـ دلربا پټ زګیروي لکه چې د خدایتعالی دربار ته ورسېدل او ویرلړلو پرموزیکمینو او د توپک له غږ او د جګړې له دودو او بوی ستړو سازیانو د لمدو سترګو او روانو اوښکو هردم شهیدګۍ ته خدای وکتل چې داسې یو هنري اثر (چېرته یې؟) یې پردوی باندې ولوراوه.

په پیل کې به د ګودر ځاځي او بشیر باران په باب هغه معلومات درنو لوستونکو ته وړاندې کړم چې ما د خپل ګران فرهنګي دوست ارشاد رغاند په مرسته ترلاسه کړی دی:

د ګودر ځاځي لنډه پېژندنه:

«محمد خلیل چې هنري نوم یې ګودر ځاځی دی، د ډاکټر عبدالرحیم دلسوز زوی، په 1989 زیږدیز کال کې د پکتیا ولایت ځاځي اریوب ولسوالی د شګي کلي په یوې لویې کورنی کې زیږېدلی، خو له ښوونځي څخه تر پوهنتونه پورې یې د ژوند توله برخه په کابل کې تېره کړې ده.

ګودر ځاځي لوړ تحصیلات د اقتصاد برخه کې سر ته رسولي دي. په بېلابېلو دفترونو کې یې رسمي دندې ترسره کړې دي. یوڅه موده یې ازادي راډیو سره د پروډیوسر په توګه او ملي تلویزیون سره د چلوونکي (مجري) په توګه رسمي دندې لرلي دي. د هنري او مدني فعالیتونو سربېره، د عامې روغتیا وزارت د ایدز/ایچ ای وي کنټرول ملي پروګرام لخوا د حسن نیت سفیر هم و.

ګودر ځائی 12 کلن و چې وتوانیدو پښتو شاعري وکړي او 16 کلنی کې یې دری شاعري هم ورسره پیل کړه او همدا شاعري یې د دې لامل شوه تر څو په 2010 کال کې د موسیقی ډګر ته هم راودانګي چې تر اوسه پورې د یو نوي او ځانګړي سبک په لرلو سره ټولې سندرې له خپلو شعرونو برابروي.

د نوموړي په وینا ، موسیقي ورته د یوې ټولنې لوی او مهم ارزښت ګڼل کیږي چې له دې لارې د سیمې او نړی په سطحه د هنري ، فکري لویو فعالیتونو کلک هوډ لري او د ده په وینا د هنر په لاره کې صبور دی او باور لري چې خپلو هنري لویو موخو ته به په همدې ورو مزل رسیږي.»

د بشیر باران لنډه پیژندګلوي:

«بشیر باران د پکتیکا د اُرګون ولسوالی د سیدانو مانده کلي د کلي دی، چې له نن شاوخوا پنځه ویشت کاله مخکې د محکوم افغانستان په وزیرستان کې زیږېدلی.

ابتدايي زده کړې يې هماغلته کړي، چې وروسته ۲۰۰۷ کال کې خپل پلرني ټاټوبي پکتیکا اُرګون ته راغلی. تر لېسې یې زده کړې په اُرګون کې سر ته رسولي او لوړې زده کړې یې د کابل پولتخنیک پوهنتون کې د لیسانس تر کچې کړې دي.

شاوخوا یوه لسیزه کېږي له هنر او ادب سره بلد پاتې شوی او تر دې دمه دوه شعري اثار لري چې یو یې «داو» او بل یې «داغ» نومېږي.

اوسمهال بیرته له هیواده د مهاجرت په تکل وتی دی.»

همدا مقاله لا نه وه بشپړه نه وه چې د بشیر باران په باب د ارشاد رغاند له یوه نوي نظر سره مخ شوم. ښاغلي رغاند د ۲۰۲۴ ام کال د فبروری میاشتې په دولسمه نېټه په خپله فیسبوکپاڼه کې د باران په باب داسې لیکلي دي:

«باران صاحب مې د فیسبوک په لومړني اکونټ کې ډېر کلونه مخکې ملګری و، د یوه ښه شاعر مې پېژنده، ګډ ملګري مو لرل، خو ډېرې اړیکې مو نه وې.

پر وطن له وروستي توپان سره، چې زه هم لکه مات وزری مارغه د یوه ګاونډي تر اسارت لاندې سیمو ته کډوال شوم، سره پیدا مو کړل او د بې کسۍ او بې وسۍ په هغه مرګوني چاپېریال کې مو ډېرې زړه خوالې سره وشوې.

هغه مې د خپلو هم نسلو له هغو ښېرو وموند، چې بې موسمه او بې ریا، پرېکنده او روښانه ارزښت پالونکی دی.

یوه خبره چې مې لا هېره وه ورته وکړم؛ دا ده چې څه موده مخکې بې د یوې اوږدې تبصرې له لوستو پوه شوم چې باران یوازې د مرحوم لایق د انقلابي او ځانګړې شاعرۍ ځوان ځای ناستی نه؛ بلکې د نثر ځای ناستی کېدای هم شي.

باران صاحب دې هوسا او سرلوړی وي!»

له دې نه ښکاري چې باران په نثر کې هم تخلیق لري او یا د څه په لیکلو لګیا دی.

د بشیر باران هغه شعر چې ګودر ځائي په خپل خواږه غږ سره زمزمه کړی دی، ما د ۲۰۲۴ ام میلادي کال د جنورۍ په ۶مه نېټه ولوست او په سبا (۲۰۲۴/۰۱/۰۶) مې په افغان جرمن پورتال کې خپور کړ، دا یې زمزمه شوی متن دی:

چېرته يې؟ ما لمس کړه چي مسره، مسره سرود شمه
چېرته يې؟ را وګرځه چي سترګـو تـه دې دود شمه

ويني مې؟ له هر زيارت مي سترګي اړولي دي
ويني مې؟ لمني مي په سوال درغوړولي دي
چېرته يې؟ په هر نظم سلګۍ کومه – ويني مې؟
چېرته يې؟ ماتم په دوراهۍ کومه – ويني مې؟

چېرته يې؟ تمام په تا لوخړه شم – نابود شمه
چېرته يې؟ را وګرځه – چي سترګو ته دې دود شمه

بومېځه! دا ستا په لور – په کومه سياره کې يې
بومېځه! که سيند کې که د اور په کناره کې يې
چېرته يې د باغ په زېړو ګلو ګډې – بومېځه!
چېرته يې لمبې مي په منګولو ګډې – بومېځه!

چېرته يې؟ خيرات دې شم – مانو درته په عود شمه
چېرته يې؟ را وګرځه – چي سترګو ته دې دود شمه

يو شهکار بشير باران تخليق کړ چي د يادي سندرې شعر دی، بل شهکار د ګودر ځاځي دی چي دا شعر يې په خپل سحرګرغږ سره زمزمه کړ او دواړو په ګډه سره داسي يو هنري اثر رامنځته کړ چي د افغانستان په دې کړکيچن حالت کي چي د موسيقي جنازه هره ورځ له دروازو رااېستل کېږي او رُباب په ژړا ـ ژړا ځان ورته ايرې کوي؛ خو بشير باران او ګودر ځاځي داسي شهکار هنري اثر تخلق کړ چي د هنرمندانو او هنرخوښو د تپي زړونو او د خاموشۍ دايرې ته تلونکو زړونو ته د مرهم او نوشدارو حيثيت لري. د دې هنري اثر په لوستلو او اورېدلو سړي ته تمه پيدا شي چي شعر لا ژوندی دی او موسيقي به هېڅکله خاموشه نه شي.

دا هنري اثر د موسيقي د سوځول شوو الاتو تر ایرو لاندې د پاتي انګار د تازه شوي او بیا بل شوي اور د لمبې رڼا او د سپخنکو د ځانګړي موزیک یوه دایمي میلودي ده چې د افغانستان خاموشي او خواشیني موسیقی ته بېرته سا ورکوي او په خوځېدا یې راولي.

ګودر ځاځی څه موده پخوا د پښتو موسیقی په بڼ کې توکېدلی او د ځانګړي سبک په چوکاټ کې یې داسې رنګینی خپلو اورېدونکو ته ډالی کړې دي چې هریو ځانته جلا بحث او جلا مقالې غواړي. بشیر باران هم په پښتو شاعرۍ کې نوی توکېدلی ګل دی او دا تخلیق یې چې ګودر زمزمه کړی دی، د باران پل یې د پښتو شاعرۍ ترلوړ پوړیو ورجګ کړی دی.

د ښاغلي بشیر باران په دې شعر کې زما له نظره نوی انځورونه او نوي ترکیبونه دا دي:

ـ معنوي لمس‌کول چې په کتلو سره هم کېدای شي،

ـ په سرود باندې بدلېدل،

ـ د نظر د ماتېدو له‌پاره د چا له سترګو دود کېدل،

ـ په شعر کې سلګی،

ـ په دوه لاره کې ماتم کول،

ـ ټول‌ځان لوخړه کول،

ـ د یار د وصلت له‌پاره د اور او اوبو بلاوې منل،

د ګودر ځاځی د سندرو ویلو او شاعرۍ پر اړخونو باندې باید جلا، جلا خبرې وشي، چې دلته په دې لنډ بحث کې داکار ناشونی دی.

شعر چې له موسیقي سره مل شي او په ښه غږ سره زمزمه شي، بیا داسې هنري اثر ورنه جوړ شي چې نه یوازې دا چې خلک خوند ورنه اخلي، د هغه ترځنګ د مورنی ژبې په زدکړه او ژوندي پاتې کېدو کې هم ترډېرو مقالو ـ کتابونو ګټور ثابتېدای شي او ګودر ځاځي په دریواړو برخو (شعر، موسیقي او سندرو ویلو) کې یو کامیاب هنرمند راوتلی دی.

ګودر ځاځی د زړه خبرې د شعر په ژبه وایي، د موسیقي جامې وراغوندي او د خپل غږ په وزرونو یې الوزوي. ګودر د خپل وطن په دوو ژبو پښتو او دري باندې سندرې ویلي دي، «عشق‌من زیباست» یې د یوې دري سندرې نوم دی چې شعر او کمپوز یې هم خپله ګودر ځاځي ورته جوړ کړي دي:

عشق‌من زیباست ای مردم،
بې‌جوره و یکـتاست ای مردم

وقتی به چشمش می‌بینم
ترانه و غزل می‌شُم

د ګودر ځاځي بله ډېره مشهوره سندره چې شعر او کمپوز يې دواړه خپل دي، هغه د «مور» سندره ده. څو بيتونه يې دا دي:

«تا ته چې درګورمه، سترګې مې رڼا، رڼا، رڼا شي
تا چې څنګ کې وينمه، ټول جهان زما، زما، زما شي

مورې، مورې، مورې ته زما هرڅه په خړه ځمکه يې
ته زما ادې يې، ته زما ببو، زما ادکه يې

عمر دې ډېر شه، تا نه دې قربان ټوله دونيا شي
تا ته چې درګورمه، سترګې مې رڼا، رڼا، رڼا شي

تا لرم هرڅه لرم دونيا لرم، ژوند لرم، اميد لرم عقبا لرم
څه لرمه بې‌له‌تا څه نه لرم، لوی د خدای نعمت يوازې تا لرم

مورې، مورې، مورې ګرانه له هرچانه نه راته ځکه يې
ته زما ادې يې، ته زما ببو، زما ادکه يې
عمر دې ډېر شه، تا نه دې قربان ټوله دونيا شي...»

د پښتو موسيقۍ په دې خزان وهلي بڼ کې د دې سندرې (چېرته يې؟) څپې د پښتو موسيقۍ له‌پاره نوې هيلې راټوکوي او داسې ښکاري چې د بشير باران او ګودر ځاځي غوندې ځوانانو په نوښت به بيا د پښتو موسيقۍ بڼ تاند شي او نوي تازه ګلان به په کې وغوړېږي.

د همداسې ورځې په هيله!

www.dawatmedia24.com